

Tarih : 29.7.2015

Sayı : 189

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İstilacı yabancı türlerin Ülkemizde çevresel, ekonomik ve sağlık alanında ne gibi olumsuz etkilerinin olduğu ve bu konuda alınması gereken önlem ve tedbirlerin tespit edilmesi amacıyla Anayasa'nın 98 inci, TBMM İçtüzüğü'nün 104 üncü ve 105 inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ederiz.

Halit İm
Afyonkarahisar

Salih Çetinkaya
Karaman M.

Orhan Karasoyun
Kütahya

Naci Aqbal
Bayburt

İsmail Kahveci
Konya

Serim Saraycı
İstanbul M.

Mustafa Balçık
Konya M.

Osman Aydın Balı
Rize M.

Salih Koca
Kocaeli

İstanbul
Hacı M.

Zamir Ço
Kırklareli

Dr. Hacıye Ertuğ
Konya

Mehmet Elçin
Gaziantep

Mehmet Babacan
Konya

M. Emin Akarçelebi
Gaziantep M.

İhsan Şenel
Ordu M.

Zelma Birben
Konya

Oktaç Canak
Ordu M.

Ahmet GÜNDÜĞÜ
Ankara

Mehmet İlker GİTİL
Karaman M.

Ziya Akın TAĞI
Konya

M. Afet
(İstanbul)

Vedat Bilgin

GEREKÇE

Son yıllarda küreselleşmenin hız kazanmasıyla beraber insan, bitki ve hayvan hareketleri de hız kazanmış, bir yerden başka bir yere taşınmaları da kolaylaşmıştır. İstilacı yabancı türlerinde gerek belirli bir amaç için veya istem dışı taşınmaları da her gün artmaktadır.

Bugün dünyada istilacı yabancı türler hem sucul, hem de karasal ortamlarda ekonomik, sosyal ve çevresel sorunlar olarak karşımızda durmakta ve küresel olarak biyoçeşitlilik üzerine en büyük tehditlerden biri olmaya devam etmektedir. Dünyada istilacı yabancı türlerin verdiği zarar 1.4 trilyon dolardan daha fazladır ve dünya ekonomisinin yaklaşık %5'ine tekabül etmektedir. Avrupa'da ise her yıl 12 milyon Avro masraf açtığı ve bu rakamın devamlı yükseldiği görülmektedir.

Dünyanın pek çok ülkesinde sucul-karasal bitkiler, memeliler, kuşlar, sürüngenler, mikro organizmalar, amfibiler ve balıkları içerisine alan yüzlerce canlı türü "istilacı, yayılımcı veya yabancı, egzotik tür" olarak tanımlanmaktadır. İstilacı yabancı türler, bir ekosisteme herhangi bir nedenle ülke içinden veya dışından sonradan eklenmiş olan ve belli bir süre zarfında oradaki biyolojik çeşitliliği doğrudan veya dolaylı olarak olumlu-olumsuz etkileyerek ekosistemde baskın hale gelen türler olarak tanımlanmaktadır. Biyoçeşitlilik Sözleşmesi'ndeki tarife göre; yerleşmesi ve istilasıyla ekonomik veya çevresel zararlar vererek ekosistemleri, habitatları veya türleri tehdit eden yabancı türdür. Beş kıtada istilacı türlerin neden olduğu problemler mevcuttur. Avrupa'daki iç sularda gelişen yaklaşık 80 yabancı türün akvaryum balıklarından kaynaklandığı tespit edilmiştir. İstilacı türlerin kontrolü, araştırılması, engellenmesi ve izlenmesi için yapılan harcamalara tarım, balıkçılık, ormancılık ve insan sağlığına verdiği zararda eklendiğinde Avrupa'da yaklaşık 12,5 milyar Avroluk bir maliyet ortaya çıkmıştır. Ülkemizde ise böyle bir maliyet hesaplaması yapılmamıştır.

Dünya Koruma Birliği (IUCN) tarafından yayınlayan dünyanın en kötü 100 istilacı yabancı türlerinden 14 tanesi Türkiye'de bulunmaktadır.

Süveyş kanalının açılması, iklim değişikliğinin etkisi ve alıcı ortamın biyolojik çeşitlilik yönünden fakirliği yeni türlerin yerleşimini kolaylaştırmıştır. Akdeniz'de yabancı bitki ve hayvan türlerinin gelişimi oldukça hızlı olup, uzmanlar bu hızla devam ederse yirmibirinci asrın ortalarında Akdeniz'deki yabancı deniz bitkisi türlerinin sayısının yerli türleri geçeceği endişesini taşımaktadır. Küresel ısınmanın etkisiyle Akdeniz'e özgü türlerin yok olacağı, yerini Kızıldeniz canlılarına bırakacağı ve Karadeniz'in de giderek Akdenizleşeceği dolayısıyla balık stoklarının zarar görmesi nedeniyle de ticari balıkçılığın zarar göreceği kaçınılmazdır.

Son 10-20 yılda İstilacı Yabancı Türler konusu gündeme çok sık gelmekle beraber, iklim değişikliği ile bu türlerin yayılış alanları hızlı bir şekilde artmaktadır. Bu türleri yerleştirdikten sonra sularımızdan çıkartmak, yok etmek çok zor ve maliyetlidir. Türkiye'nin iç suları, kontrolsüzce salınan balıkların tehdidi altındadır. Birçok göl ve akarsu, Türkiye faunasına ait olmayan türlerin istilası altındadır. Tatlı suları işgal eden bu türler, bulunduğu ortamdaki organizma

ve canlıları yiyerek yerli türlerle besin rekabetine girmekte ve beraberinde getirdiği hastalık ve parazitleri ortama bulaştırarak endemik ve doğal türlerimizin yok olmasına sebep olmaktadır. Bu istilacı yabancı türler balık yumurtası ve larvalarıyla beslenerek biyolojik çeşitlilik açısından da büyük tehdit oluşturmaktadırlar.

Meclis Araştırma Komisyonun kurulmasıyla gerek denizel gerekse karasal istilacı yabancı türlerin ülkemizde çevresel, ekonomik ve sağlık alanında ne gibi olumsuz etkilerinin olduğu ve bu konuda alınması gereken önlem ve tedbirler ile istilacı yabancı türler çalışmalarında yetkili kurum ve kuruluşların işbirliğinin geliştirilmesi ve artırılması için gerekli adımların atılması gerekmektedir.